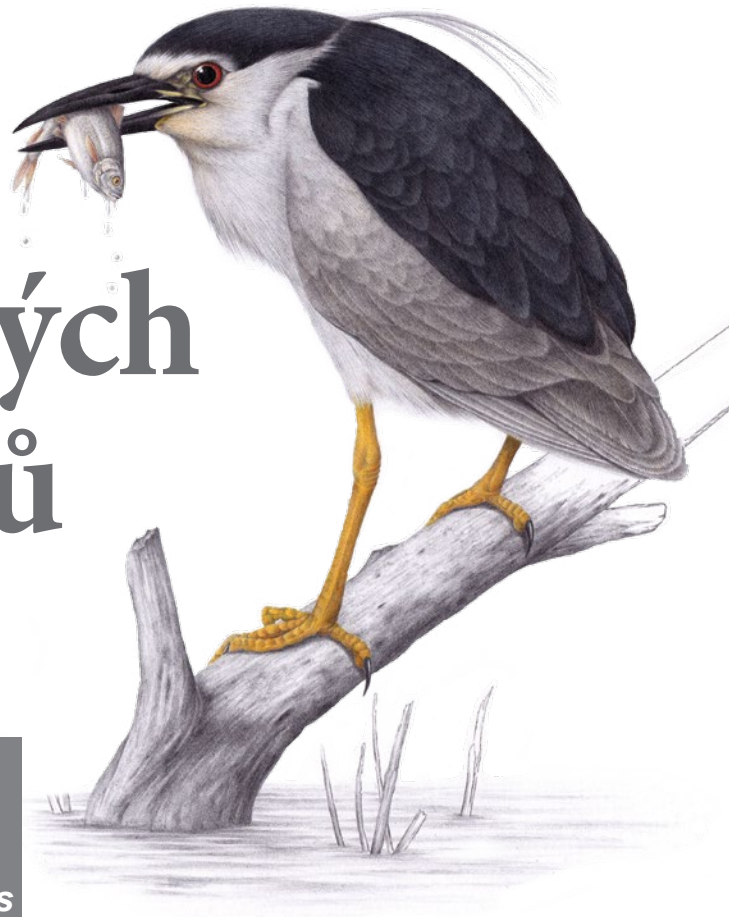

Ptáci Lednických rybníků

Sorbus

Ptáci Lednických rybníků

Texty: Přemysl Heralť

Ilustrace: Petr Nesvatba

Editor: Jiří Kmet

Grafická úprava a mapa: Jan Miklín

Vydal spolek na ochranu přírody Sorbus v roce 2015

Vydání této publikace bylo spolufinancováno z finančních prostředků Operačního programu cezhraničné spolupráce SR-ČR 2007-2013 a ze státního rozpočtu ČR.

„Spoločne bez hraníc“

Projekt Neovision II – společná řešení v ochraně biodiverzity

reg. č.: 22420220045

www.sk-cz.eu

**PROGRAM
CEZHRANIČNEJ
SPOLUPRÁČE**
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
ČESKÁ REPUBLIKA

**EURÓPSKA ÚNIA
EURÓPSKY FOND
REGIONÁLNEHO ROZVOJA**
SPOLOČNE BEZ HRANÍC

Obsah

slovo úvodem	4
mapa Lednických rybníků	5
rackovítí (<i>Laridae</i>)	
rybák obecný (<i>Sterna hirundo</i>)	6
volavkovítí (<i>Ardeidae</i>)	
kvakoš noční (<i>Nycticorax nycticorax</i>)	7
bukač velký (<i>Botaurus stellaris</i>)	8
bukáček malý (<i>Ixobrychus minutus</i>)	9
volavka bílá (<i>Ardea alba</i>)	10
volavka popelavá (<i>Ardea cinerea</i>)	11
potápkovítí (<i>Podicipedidae</i>)	
potáпка roháč (<i>Podiceps cristatus</i>)	12
potáпка malá (<i>Tachybaptus ruficollis</i>)	13
kachnovítí (<i>Anatidae</i>)	
husa velká (<i>Anser anser</i>)	14
husa polní (<i>Anser fabalis</i>)	15
kachna divoká (<i>Anas platyrhynchos</i>)	16
kopřivka obecná (<i>Anas strepera</i>)	17
zrzohlávka rudozobá (<i>Netta rufina</i>)	18
lžičák pestrý (<i>Anas clypeata</i>)	19
husice liščí (<i>Tadorna tadorna</i>)	20
polák velký (<i>Aythya ferina</i>)	21
kormoránovítí (<i>Phalacrocoracidae</i>)	
kormorán velký (<i>Phalacrocorax carbo</i>)	22
chřástalovítí (<i>Rallidae</i>)	
lyska černá (<i>Fulica atra</i>)	23
chřástal malý (<i>Porzana parva</i>)	24
chřástal vodní (<i>Rallus aquaticus</i>)	25
kulíkovítí (<i>Charadriidae</i>)	
čejka chocholatá (<i>Vanellus vanellus</i>)	26
kulík říční (<i>Charadrius dubius</i>)	27
slukovítí (<i>Scolopacidae</i>)	
vodouš rudonohý (<i>Tringa totanus</i>)	28
tenkozobcovítí (<i>Recurvirostridae</i>)	
tenkozobec opačný (<i>Recurvirostra avosetta</i>)	29
pěvci (<i>Passeriformes</i>)	
rákosník velký (<i>Acrocephalus arundinaceus</i>)	30
sýkořice vousatá (<i>Panurus biarmicus</i>)	31
cvrčilka slavíková (<i>Locustella luscinioides</i>)	32
slavík modráček (<i>Luscinia svecica</i>)	33
dravci (<i>Falconiformes</i>)	
orel mořský (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	34
letnění rybníků	35

Slovo úvodem

Lednické rybníky patří mezi nejvýznamnější ornitologické lokality u nás. Představují významné hnízdiště i přirozenou zastávku na migrační trase ptáků mezi severem a jihem Evropy. Rybniční soustavu, která byla vybudována již v 15. století, tvoří čtyři průtočné rybníky – Nesyt, Hlohovecký, Prostřední a Mlýnský rybník o celkové rozloze asi 550 ha. Mezi Lednické rybníky se řadí ještě Zámecký rybník v Lednici. Všech pět rybníků je součástí národní přírodní rezervace. Bylo tu prokázáno hnízdění více než devíti desítek druhů ptáků a další desítky druhů zde lze zastihnout v době jarního a podzimního tahu. Tato brožura přináší pouze malou ukázkou z této široké palety. Některé z druhů patří u nás k běžným, zatímco jiné jsou v rámci celé ČR vzácné, ale zde je možné je pozorovat poměrně pravidelně.

Publikace nemá ambice stát se příručkou pro určování ptáků. Jejím úkolem je pouze seznámit čtenáře z řad široké veřejnosti s vybranými druhy a probudit u nich zájem o Lednické rybníky a jejich bohaté přírodní hodnoty. Pro tento účel byly využity zdařilé ilustrace malíře Petra Nesvadby, doplněné krátkými texty a údaji o době výskytu ptáků u nás a o období jejich hnízdění. Aby byla informace o jednotlivých druzích ucelená, je ke každému druhu připojena také silueta umožňující získat představu o jeho reálné velikosti a mapka rozšíření. Tyto mapy vycházejí ze současných dat o výskytu druhů vyjádřených na podkladu čtvercové sítě 10×10 km. Původní podkladová data však bylo nutno pro účely publikace výrazně generalizovat a vybarvené oblasti tedy označují pouze orientační výskyt druhu v daném prostoru, nikoliv však četnost jeho výskytu.

Přejeme všem návštěvníkům mnoho zážitků a příjemných chvil strávených při pozorování přírody v okolí Lednických rybníků!

- 1 Historie Lednických rybníků
- 2 Život v rákosí
- 3 Letnění a zimování
- 4 Krajinářské úpravy
- 5 Soužití ryb a ptáků
- 6 Stěhování ptáků
- 7 Cizokrajné dřeviny
- 8 Nesyt
- 9 Ptáci Lednických rybníků
- 10 Lesní porosty kolem rybníků
- 11 Rybníčky Allahy
- 12 Xylofágní hmyz
- 13 Změny ptáčího osazenstva v průběhu roku
- 14 Rybník jako přírodní společenstvo

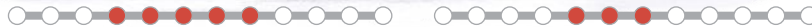
	panel naučné stezky		zástavba
	pozorovateľna		rákosiny a mokřadní vegetace
	značená tur. stezka		vinice
	silnice		les a líniová zeleň
	nezpevněná cesta		vodní plochy a toky
	žel. trať, zastávka		

Rybák obecný

(*Sterna hirundo*)

Jak jméno napovídá, rybáci jsou rybožraví ptáci trochu podobní rackům. Mají však štíhlejší tělo, poměrně úzká a dlouhá křídla a výrazně vykrojený ocas. Nápadná je také černá čepička na hlavě a jasně červený zobák s černou špičkou. Svrchní část těla je světle šedá a spodní světle šedá až bílá. Rybáci jsou dobří letci. Loví drobné rybky, ale také bezobratlé živočichy přímo z pomalého letu nad vodou. Často je možné pozorovat, jak se v letu zastaví na místě s třepotajícími se křídly. Hnízdí na zemi na říčních náplavech, lavičích nebo šterkových ostrůvcích, často v koloniích více párů. Rybáci poměrně dobře obsazují také umělé plovoucí ostrovy.

tažný pták (IV – V) – (VII – IX.)
zimoviště: jižní a západní Afrika

hnízdění V – VII

Kvakoš noční

(*Nycticorax nycticorax*)

Malá volavka přibližně velikosti havrana. Tělo působí zavalitějším dojmem. Hlava a hřbet jsou černé, křídla šedá a spodní část těla bílá. Ve svatebním šatu mají na hlavě několik dlouhých bílých per. Tohoroční mladí ptáci jsou hnědobéžoví s bílými skvrnami. Hnízdí v koloniích na keřích či menších stromech, často na ostrovech nebo uvnitř rákosin. Jedna z našich nejstarších a nejvýznamnějších kolonií se nachází právě na Zámeckém rybníce. Kvakoše můžete často pozorovat, jak číhají na kořist na klidných místech, sedíce příkře na větvích nízko nad vodou.

50 cm

tažný pták III – (IX – X)
zimoviště: tropická Afrika

hnízdění IV – VII

Bukač velký

(*Botaurus stellaris*)

Naše asi nejtajemnější a nejskrytěji žijící volavka. Má vynikající ochranné zbarvení, které jej výborně chrání před odhalením.

Obdobně jako bukáček při vyrušení strne s vzhůru napřímeným zobákem, čímž dokonale splyne s okolím. Žije v rákosinách, které téměř nikdy neopouští. Jeho přítomnost častěji prozradí typický dunivý a bučivý hlas, kterým se ozývá navečer a v noci. Je částečně tažný a právě v zimním období při zamrznutí rybníků jej lze výjimečně zahlédnout třeba na březích nezamrzlých potoků a řek.

50 cm

8

částečně tažný pták (II – IV) – (VIII – X)
zimoviště: jižní a západní Evropa, výjimečně i u nás

hnízdění IV – VII

Bukáček malý

(*Ixobrychus minutus*)

Je naší nejmenší volavkou, velikostí srovnatelnou s holubem. Tento druh žije velmi skrytě v porostech rákosu a nízkých vrb. Bukáčci nelétají příliš často, spíše šplhají po vegetaci a tiše a zručně se proplétají mezi stéblky rákosu. Často hnízdí i v nevelkých rákosinách v okolí tůň a drobných rybníčků. V době hnízdění jsou aktivní i ve dne, a je tak větší šance je zahlédnout. Bývali u nás velmi hojní, avšak od šedesátých let jejich počty v celé Evropě prudce klesaly, což zřejmě souviselo s likvidací jejich životního prostředí v zimovištích.

50 cm

tažný pták (III – IV) – (IX – X)
zimoviště: střední a jižní Afrika

hnízdění IV – VII

Volavka bílá

(*Ardea alba*)

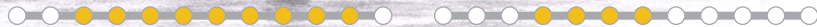
Celá bílá, štíhlá, elegantní volavka o něco menší, než u nás nejběžnější volavka popelavá. Má tmavé nohy a žlutý zobák. Krk je za letu esovitě zahnutý a na rozdíl od v. popelavé nevydává při letu žádné zvuky. U nás je poměrně vzácná a jen velmi vzácně hnízdí v rákosinách. Na Lednických rybnících ji lze zastihnout zejména v období jarního a podzimního tahu, kdy zde lze pozorovat až desítky jedinců. Můžete si ji splést s volavkou stříbřitou, která je však výrazně menší, má žluté prsty a ve svatebním šatu dlouhá přečnívající pera na hlavě. Stále častěji u nás zimuje, i když vzácně. Jde o původně tažný druh.

50 cm

10

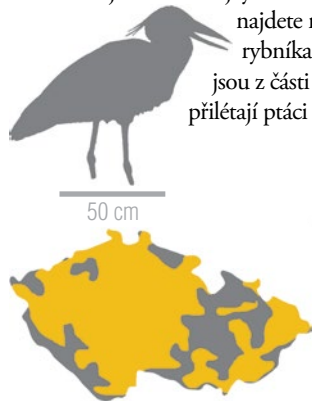
tažný pták III – (IX – XI)
zimoviště: Afrika, Středomoří

hnízdění IV – VII

Volavka popelavá

(*Ardea cinerea*)

Tyto volavky jsou dnes u nás na většině území běžné, často je lze vidět v okolí rybníků, řek, potočků, ale také na polích a loukách. Jsou to mohutní nápadní ptáci o málo menší než čáp bílý, šedivě zbarvení s černými a bílými znaky. Při letu mají typicky esovitě zahnutý krk. Živí se rybami, obojživelníky, plazy a drobnými savci. Hnízdí zpravidla v koloniích na vzrostlých stromech, při březích nebo na ostrovech. Jednu z našich nejstarších a nejvýznamnějších kolonií volavek najdete na ostrovech Zámeckého rybníka. U nás hnízdící volavky jsou z části tažné, ale v zimě k nám přilétají ptáci ze severu Evropy.

stálý i tažný pták

hnízdění III – VIII

Potápka roháč

(*Podiceps cristatus*)

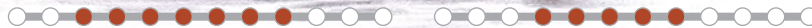
Roháči jsou dnes naší nejběžnější potápkou. Na rybnících jsou pravidelně k vidění od konce března. V období páření se vyznačují typickými růžky na hlavě a výrazným tmavým límcem na krku. Velmi atraktivní je jejich tok, který kromě hlasových projevů provázejí také nápadné námluvy s předváděním zajímavých „tanečních“ kreačí obou partnerů. Hnízda si staví zpravidla při okraji rákosin a nezdědka jsou plovoucí. Hnízdní okrsek roháči aktivně ochraňují. V příznivých letech hnízdí i dvakrát ročně. Zajímavostí je, že mláďata lze často pozorovat, jak se „vozí“ v peří na zádech rodičů, a dokonce se s nimi takto potápí. Někteří jedinci u nás zimují.

50 cm

12

tažný pták III – (VIII – X)
zimoviště: jižní a západní Evropa

hnízdění IV – VIII

Potápka malá

(*Tachybaptus ruficollis*)

Je nejen naší, ale také evropskou nejmenší potápkou. Velikostí odpovídá mírně odrostlému káčeti, nemá žádné nápadné znaky jako třeba roháči či jiné potápky (snad až na světlé koutky zobáku), avšak prozradí se výraznými hlasovými projevy hlavně v období toku. Potápky jsou velmi hbité a dovedně se potápějí, aby se za krátkou chvíli vynořily o kus dál v mokřadní vegetaci a v mžiku opět zmizely pod vodou. Jsou velmi citlivé na kvalitu a zejména průhlednost vody, proto u nás v posledních letech jejich počty klesají. Na Lednických rybnících pravidelně hnízdí. Hledejte ji bystrým okem na hladině při okrajích rákosin.

50 cm

částečně tažný pták III – (VIII – XI)
zimoviště: jižní Evropa, severní Afrika

hnízdění (2x) VIII – XI

Husa velká

(*Anser anser*)

Je divokým předkem husy domácí. Na Lednických rybnících pravidelně hnízdí v rákosinách, případně na ostrovech. Husy velké hnízdí také v lužních lesích na zamokřených loukách a v okolí větších tůní a slepých ramen. Je to naše největší divoká husa. Husy velké žijí v trvalých párech, které se mimo dobu hnízdění spojují do hejn o tisících jedinců. Husy mívají většinou od čtyř do devíti housat, která – ač jsou po vylíhnutí samostatná – zůstávají s rodiči až do následujícího roku a společně také odlétají do zimovišť. Husy jsou u nás lovnou zvěří. Částečně u nás zimují.

50 cm

14

tažný pták III–X

zimoviště: jižní Evropa a Středomoří

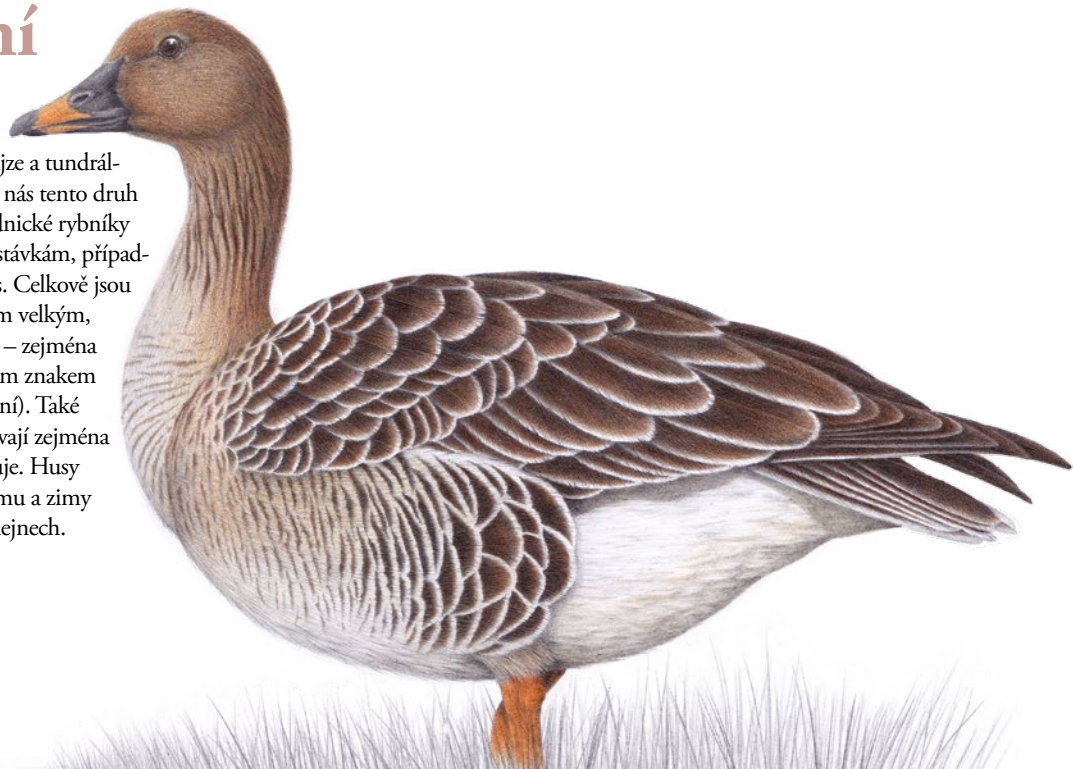
hnízdění III – IV

Husa polní

(*Anser fabalis*)

Severský druh husy hnízdící v tajze a tundrálních oblastech severu Evropy. U nás tento druh protahuje a částečně zimuje. Lednické rybníky patří k významným tahovým zastávkám, případně zimovištím hus polních u nás. Celkově jsou husy polní velmi podobné husám velkým, zbarvením jsou poněkud tmavší – zejména na hlavě. Hlavním rozpoznávacím znakem je zbarvení zobáků (viz vyobrazení). Také hlas husí polních, kterým se ozývají zejména při letu, se od hus velkých odlišuje. Husy polní lze u nás v průběhu podzimu a zimy pozorovat až v desetitisícových hejnech.

50 cm

tažný pták X – III
v ČR zimuje

Kachna divoká

(*Anas platyrhynchos*)

Je naší nejrozšířenější kachnou, patří mezi kachny plovavé. Můžeme s ní setkat téměř na všech typech vod tekoucích i stojatých.

Lidově bývá nazývána březňačka, což souvisí s dobou začátku hnízdění. Kachny divoké jsou všežravci a potravu dokáží díky citlivému zobáku najít i v nepříliš čistých vodách. Hnízdí na břehu, zpravidla na zemi, často i daleko od vody. Výjimkou nejsou ani hnízda umístěná vysoko na stromech v dutinách nebo hnízdech jiných ptáků.

Kachny jednou ročně pelichají a tehdy naráz přijdou o všechny letky, což jim na dobu asi dvaceti dnů znemožní létání.

50 cm

16

většinou stálý pták

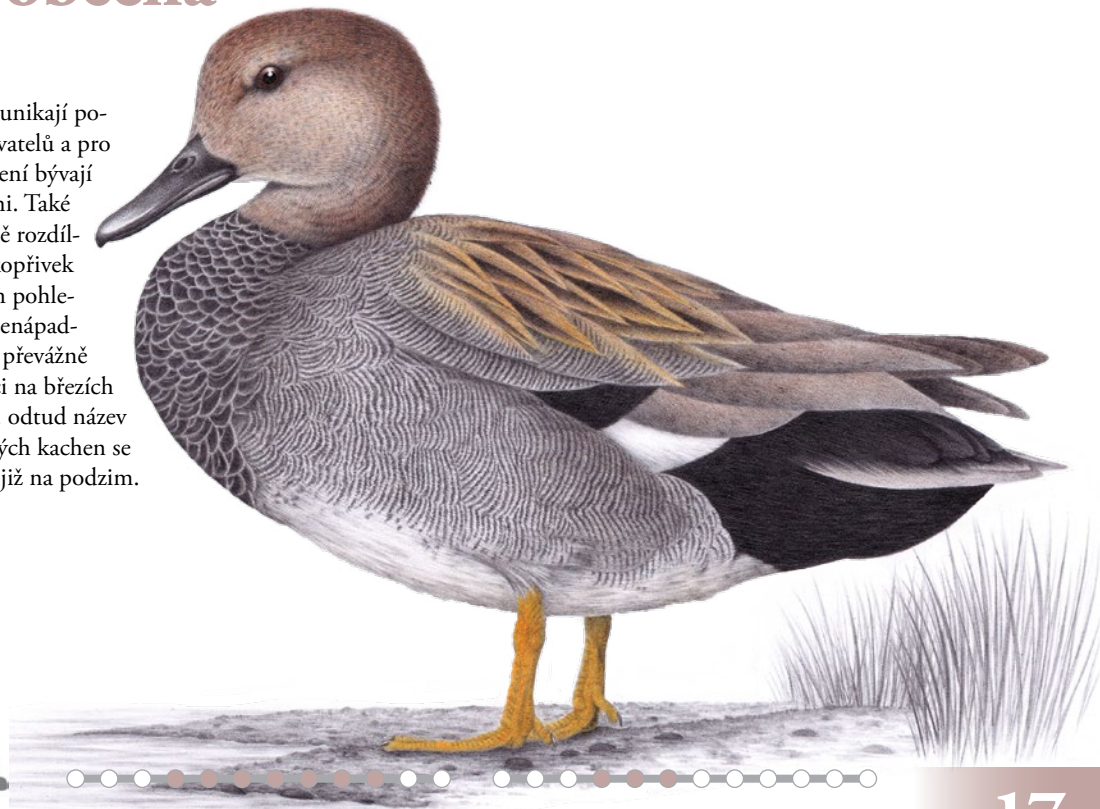
hnízdění III – VII

Kopřivka obecná

(*Anas strepera*)

Ač jsou poměrně hojné, často unikají pozornosti méně znalých pozorovatelů a pro své poměrně nenápadné zbarvení bývají zaměňovány s jinými kachnami. Také u kachen jinak obvyklé výrazně rozdílné zbarvení samců a samic u kopřivek tolik neplatí. Přesto při bližším pohledu vynikají i samci kopřivek nenápadnou elegancí. Kopřivky se živí převážně rostlinou potravou. Ve vegetaci na březích také hnízdí, často v kopřivách, odtud název kopřivka. Obdobně jako u jiných kachen se také u kopřivek vytvářejí páry již na podzim.

50 cm

tažný pták IV – (IX – XI)

zimoviště: západní Evropa a Středomoří

hnízdění IV – VI

Zrzohlávka rudozobá

(*Netta rufina*)

Zrzohlávka je jistě jedním z ptačích symbolů Lednických rybníků. Na počátku 20. století hnízdila v rámci ČR pouze zde a dosud jsou Lednické rybníky místem, kde lze rodinky zrzohlávek každoročně pozorovat. Zrzohlávky jsou potápivé kachny vyhledávající rybníky s čistou vodou a dostatkem vegetace, a to jak přibřežní, tak vodní. V potravě výrazně převažují rostliny. Nejsou příliš plaché a třeba na Zámeckém rybníce je lze z jara pozorovat velmi dobře i bez dalekohledu. Zrzohlávky nejsou nijak zvlášť hojné ani v rámci Evropy a jejich výskyt je dosti mozaikovitý.

50 cm

18

tažný pták (III – IV) – (IX – XI)
zimoviště: Středomoří

hnízdění IV – VI

Lžičák pestrý

(*Anas clypeata*)

Lžičáci patří mezi naše nejvzácnější kachny a Lednické rybníky jsou jedním z mála míst u nás, kde je lze ještě celkem pravidelně vidět, i když jejich počty i zde klesají. Jejich jméno je vystihuje téměř dokonale, široký lžicovitý zobák je dobře patrný i na velké vzdálenosti a kontrastní zbarvení samců je opravdu pestré. Lžičáci hnízdí v ostřicích a na vlhkých loukách či ostrůvcích v rákosinách, u nás již dosti vzácně. Častěji je lze zastihnout na tahu, kdy se shlukují do hejn čítajících i na sta jedinců.

50 cm

tažný pták (III – IV) – (VIII – IX)
zimoviště: jižní Evropa

hnízdění V – VI

Husice liščí

(*Tadorna tadorna*)

Husice jsou typickými ptáky mořských pobřežních oblastí severní a západní Evropy. V minulosti u nás bývaly k vidění jen zřídka na tahu. Na Lednických rybnících Zahnázdily první husice v roce 2008. V posledních letech je zde lze pozorovat víceméně pravidelně. Jde o druh, který upřednostňuje rozsáhlé mělčiny, kde hledá potravu. Je tedy možné, že jejich pravidelnější výskyt a opakovaná hnízdění mohou souviset se znovuzavedením letnění Lednických rybníků od roku 2007. Zajímavostí husic je mimo jiné to, že hnízdí v norách, například králíků nebo lišek (odtud jejich české jméno), a to často i poměrně daleko od vody. Bezprostředně po vylíhnutí mláďat noru natrvalo opouštějí a odvádějí mláďata zpět k vodě.

20

tažný pták III – (VIII – X)
zimoviště: pobřeží Atlantiku až Středomoří

hnízdění IV – VI

Polák velký

(*Aythya ferina*)

Poláci patří mezi takzvané potápivé kachny, což znamená, že při sběru potravy nepanáčkují jako plovavé kachny, ale potápějí se. Poláci velcí u nás bývali dosti hojní, avšak zejména v osmdesátých letech 20. stol. jejich stavy prudce poklesly, dnes se zřejmě znovu pomalu zvyšují. Samci poláků mají nápadný svatební šat a obdobně jako většina kachen se tak dobře odlišují od mnohem méně nápadných samic. Poláci hnízdí většinou na zemi v blízkosti břehů, neboť se obdobně jako většina potápivých kachen neradi vzdalují od vody.

50 cm

tažný pták (III – IV) – (IX – XI)
zimoviště: jižní a západní Evropa

hnízdění IV – VI

Lyska černá

(*Fulica atra*)

Častý obyvatel našich
stojatých i tekoucích vod.

Zdánlivě může připomínat kachnu, ale
nemá s ní nic společného, patří mezi chřástaly.

Zejména z jara bývají lysky díky své hlučnosti
nepřehlédnutelné. Souvisí to s jejich velmi
teritoriálním chováním, kdy každý samec tvrdě
brání jím zabranou část okraje rybníka a křikem
a cákáním vody odhání ostatní. Lysky

hnízdí v rákosí, kde staví plovoucí
hnízda. Mláďata mají výrazné
červenooranžové hlavičky a rodiče
o ně po vylíhnutí pečují. Nezřídka
hnízdí dvakrát ročně.

50 cm

22

částečně tažný pták III – X
zimoviště: Středomoří

hnízdění IV – VI

Kormorán velký

(*Phalacrocorax carbo*)

V 19. století v mnoha evropských zemích vyhubený druh se díky ochraně od 70. let výrazně rozšířil. Populace ze severu Evropy se na zimu přesouvají na jih včetně ČR. U nás hnízdí okolo 300 párů. Na tahu jsou zde k zastížení až tisíce jedinců. Kormorán je velký asi jako husa a v letu je lze zaměnit. Na Lednických rybnících v současnosti hnízdí ve dvou koloniích, a to na Zámeckém a Hlohoveckém rybníce. Živí se výhradně rybami, což vede k výrazným střetům s člověkem a jeho zájmy. Škody na obsádkách mohou být značné. V národních přírodních rezervacích nesmí být loven ani plašen. U nás stálý, zimují zde severské populace.

50 cm

v ČR stálý

hnízdění IV – VI

Chřástal malý

(*Porzana parva*)

Obdobně jako chřástal vodní žije velmi skrytě v podobném prostředí. Chřástal malý je však mnohem vzácnější. Jsou to ptáci velikosti špačka. Obývají mělké okraje rybníků zarostlé hustou vegetací zejména rákosin a ostřic. Nehnízdí v suchých rákosinách. V našich podmínkách mívají většinou dvě snůšky. Volání samců se ozývá zejména v období toku na začátku hnízdní sezóny, mnohem častěji po setmění až do časných ranních hodin. Potravu tvoří převážně bezobratlí živočichové a hmyz.

20 cm

24

tažný pták III – IX
zimoviště: střední Afrika, Středomoří

hnízdění V – VI

Chřástal vodní

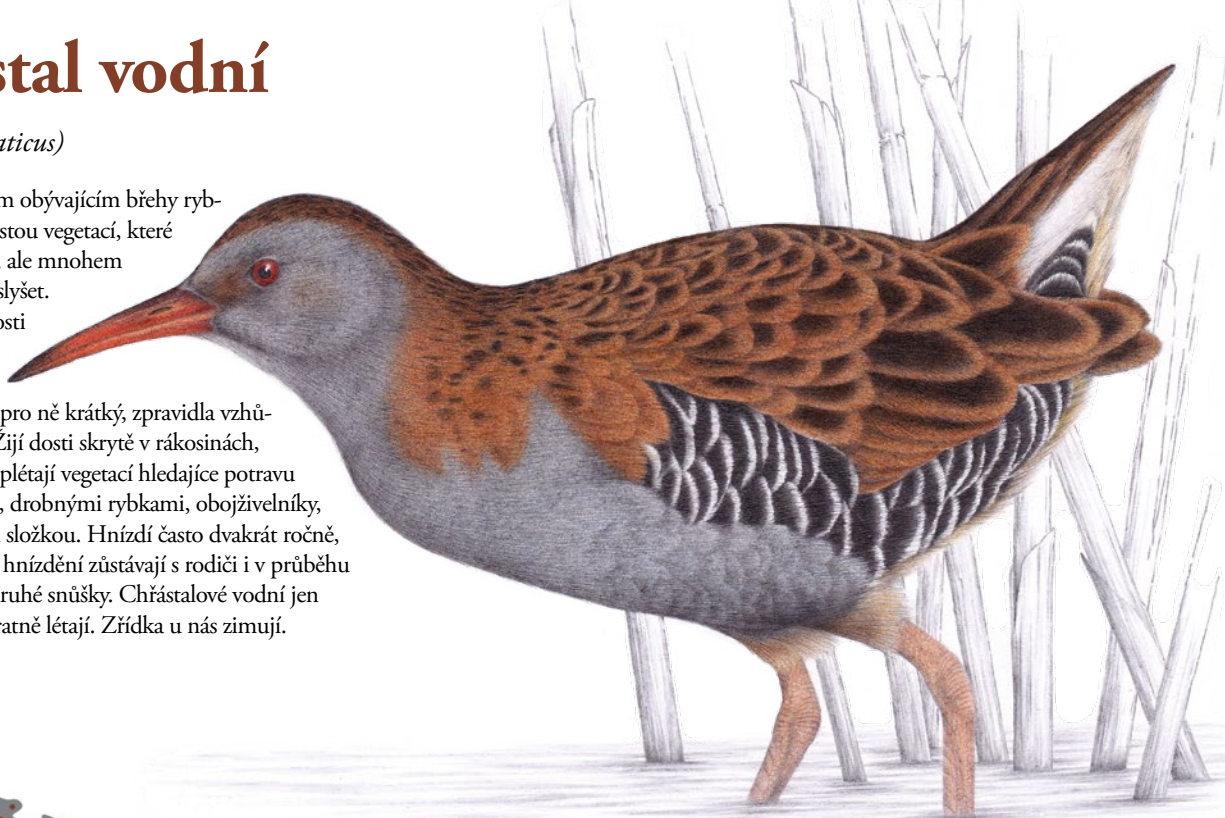
(*Rallus aquaticus*)

Patří k těm druhům obývajícím břehy rybníků zarostlých hustou vegetací, které málokdy spatříme, ale mnohem častěji je můžeme slyšet.

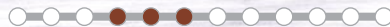
Jsou to ptáci velikosti kosa na poměrně dlouhých nohou, charakteristický je pro ně krátký, zpravidla vzhůru vztyčený ocas. Žijí dosti skrytě v rákosinách, kde se obratně proplétají vegetací hledající potravu tvořenou hmyzem, drobnými rybkami, obojživelníky, případně rostlinou složkou. Hnízdí často dvakrát ročně, mláďata z prvního hnízdění zůstávají s rodiči i v průběhu péče o mláďata z druhé snůšky. Chřástalové vodní jen málo a dosti neobratně létají. Zíždka u nás zimují.

20 cm

tažný pták (III – IV) – (VIII – IX)
zimoviště: Středomoří

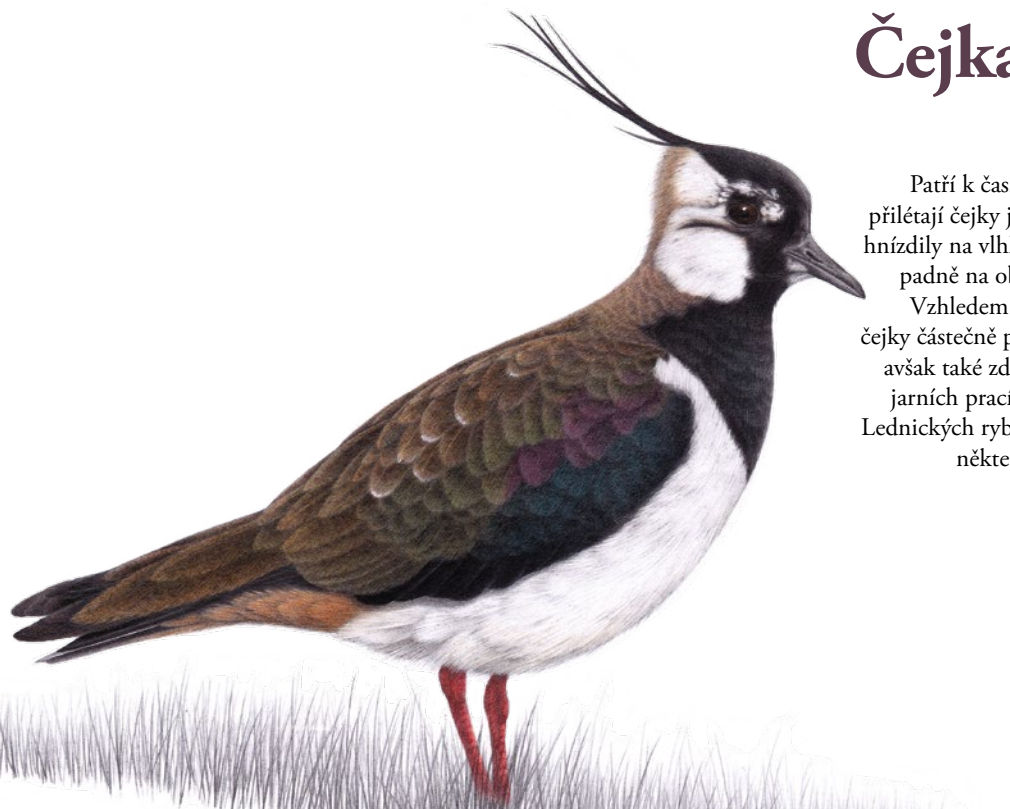
hnízdění IV – VI

Čejka chocholatá

(*Vanellus vanellus*)

Patří k časným jarním navrátilcům, ze zimovišť přilétají čejky již koncem února. V minulosti hojně hnízdily na vlhkých loukách v okolí rybníků, případně na obnažených dnech letněných rybníků.

Vzhledem k úbytku těchto hnízdních lokalit se čejky částečně přeorientovaly na hnízdění na polích, avšak také zde jsou často jejich snůšky zničeny při jarních pracích, a tak čejky postupně ubývají. Na Lednických rybnících se zdržují na tahu, a pokud se některý rybník letní, mohou zde i hnízdit.

tažný pták II – IX

zimoviště: subsaharská Afrika

hnízdění III – V

Kulík říční

(*Charadrius dubius*)

Velikostí připomíná zakulaceného vrabce na dlouhých nohách. Podobně jako ostatní zástupci tzv. bahňáků využívá Lednické rybníky dvěma způsoby. V běžných letech jako tahovou a potravní zastávku, kdy na dně po výloveh prázdných rybníků hledá potravu. A v letech, kdy se některý z rybníků letní, zde také na obnažených štrkových plochách hnízdí. Je to jeden z druhů, pro jejichž úspěšné hnízdění je mimořádně důležité, aby se hladina rybníka v průběhu hnízdění nezvyšovala.

20 cm

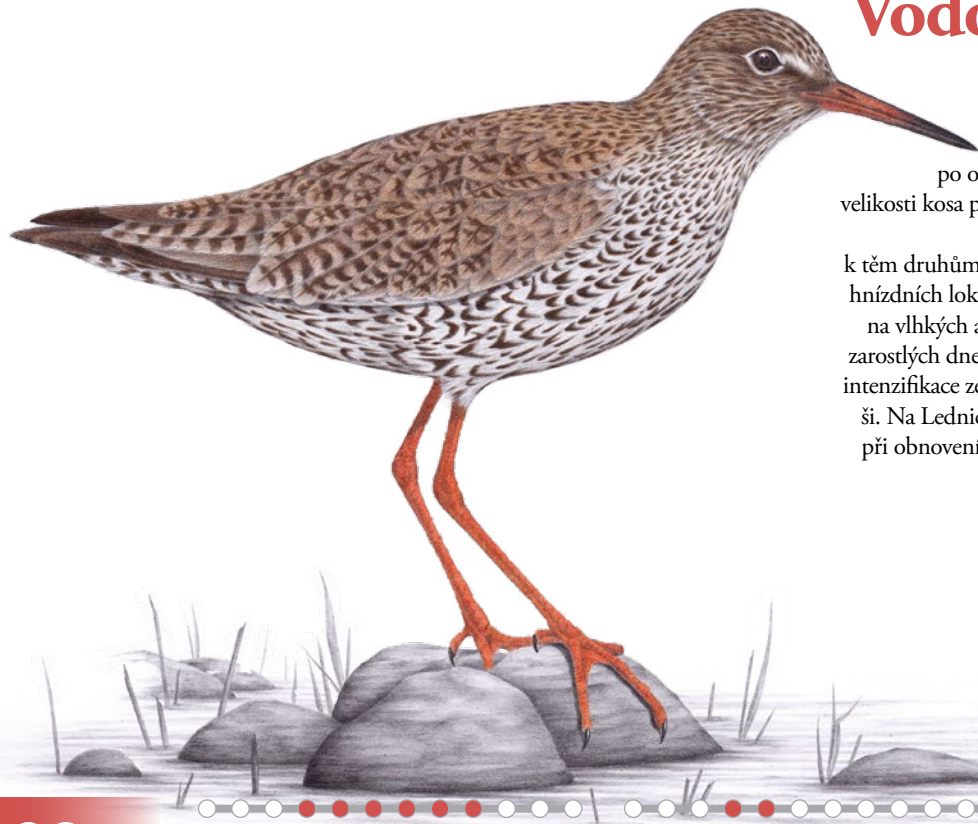

tažný pták (III – IV) – (IX – X)
zimoviště: Afrika

hnízdění IV – VII

Vodouš rudonohý

(*Tringa totanus*)

Mezi ostatními bahňáky pobíhajícími po obnažených dnech rybníků je tento vodouš velikosti kosa poměrně nápadný svými červenými nohama, které mu také daly české jméno. Patří k těm druhům ptáků, kteří výrazně ubývají vlivem ztráty hnízdních lokalit. Hnízdí totiž převážně v nízké vegetaci na vlhkých a podmáčených loukách nebo na obdobně zarostlých dnech letněných rybníků. Tyto plochy vlivem intenzifikace zemědělství výrazně ubyly a s nimi i vodouši. Na Lednických rybnících pravděpodobně zahnízdili při obnovení letnění v roce 2007. Zastihnout je zde lze na tahu v jarním a podzimním období.

50 cm

28

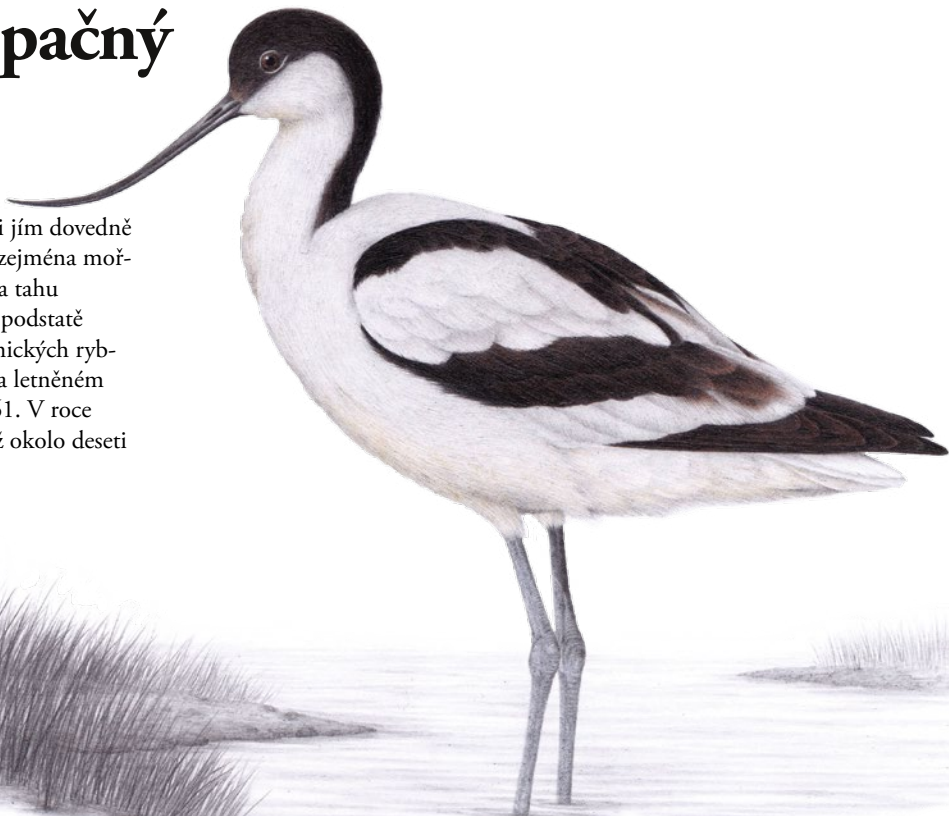
tažný pták IV – (VIII – IX)
zimoviště: Afrika, Středomoří

hnízdění IV – V

Tenkozobec opačný

(*Recurvirostra avosetta*)

Jméno tohoto druhu opět vystihuje jeho charakteristický znak, kterým je vzhůru zahnutý tenký dlouhý zobák. Tenkozobci jím dovedně sbírají potravu na mělčinách. Je to druh zejména mořského pobřeží, u nás vzácně k zastížení na tahu a ještě vzácněji hnízdící. Zahníždění je v podstatě vždy vázáno na letnění rybníků. Na Lednických rybnících zahníždily dva páry tenkozobců na letněném Nesytu v roce 2007, poprvé od roku 1961. V roce 2012 při opakování letnění zahníždilo již okolo deseti párů, z toho nejméně pět úspěšně.

50 cm

tažný pták IV – (VII – X)

hnízdění IV – V

zimoviště: pobřeží jižní Evropy, severní Afrika

Rákosník velký

(*Acrocephalus arundinaceus*)

Středně velký pěvec obývající pobřežní porosty rákosin kolem řek a rybníků. Oč nenápadnější je svým vzhledem, navíc často ukryt v hustém porostu, o to výraznější je svým nezaměnitelným skřehotavým zpěvem znějícím jako karra-karra-kit-kit. Zbarvením je nevýrazný, převážně tmavě hnědý se světlejší spodní částí těla. Staví si hluboká miskovitá hnízda z listů pobřežní vegetace, umně zapletená mezi rákosové stonky. Bývá častým hostitelem kukačky obecné, která s oblibou snáší vejce do jeho hnízd.

20 cm

30

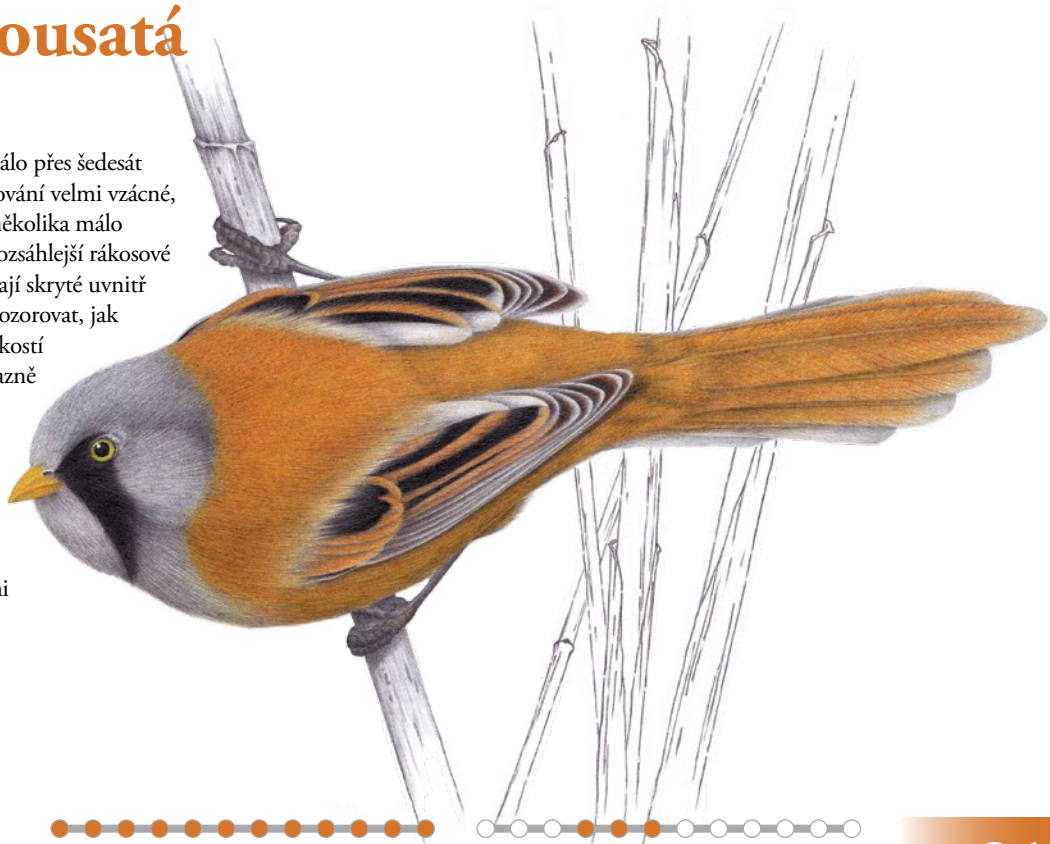
tažný pták (IV – V) – (IX – X)
zimoviště: subsaharská Afrika

hnízdění V – VII

Sýkořice vousatá

(*Panurus biarmicus*)

Sýkořice u nás hnízdí jen něco málo přes šedesát let. Do té doby bylo jejich pozorování velmi vzácné, a i dnes je můžeme vidět jen na několika málo lokalitách. Sýkořice vyhledávají rozsáhlejší rákosové porosty poblíž vod. Většinou bývají skryté uvnitř rákosin, občas je však možné je pozorovat, jak přeletují nízko nad rákosím. Velikostí jsou srovnatelné s vrabcem, s výrazně dlouhým stupňovitým ocasem. Samečci mají nápadně šedo-modrou hlavu a výrazné černé vousy táhnoucí se po obou stranách od očí přes kořen zobáku až téměř na hrdlo. Jsou to většinou stálí ptáci s občasnými podzimními přelety.

20 cm

stálý pták

hnízdění (2x) IV – VI

Cvrčilka slavíková

(*Locustella luscinioides*)

Je typickým zástupcem poměrně velké skupiny převážně hnědě zbarvených málo nápadných pěvců, žijících při březích tůní, rybníků a řek.

Do nedávna u nás patřila k vzácným druhům a až v poslední době se začíná více šířit s tím, jak přibývají rozsáhlejší porosty rákosin okolo rybníků a tůní. Málokdy máme možnost ji zahlédnout, avšak charakteristický je její cvrčivý zpěv, za kterým bychom pravděpodobně hledali spíše nějakého zástupce hmyzí říše. Z našich tří cvrčilek je její hlas nejhlubší a nejvíce monotónní.

20 cm

32

tažný pták IV – (VIII – IX)
zimoviště: jižně od Sahary po tropickou Afriku

hnízdění V – VII

Slavík modráček

(*Luscinia svecica*)

Svým zpěvem se sice nemůže našim ostatním slavíkům rovnat, ale zato zbarvením je jistě předčí. Je to pták o něco menší než vrabec a zejména samečci jsou velmi výrazně zbarvení. Zbarvení samic je méně nápadné, postrádají typickou bílou skvrnu, i modré barvy je na hrdle výrazně méně či chybí vůbec. Spolehlivým znakem je výrazný světlý nadoční proužek patrný i v zimním šatu. Na Lednických rybnících se vyskytuje poddruh slavík modráček středoevropský. Hnízdí na zemi v příbřežních porostech rákosin a ostříc.

20 cm

tažný pták (III – IV) – (VIII – IX)
zimoviště: od severní Afriky po západní Indii

hnízdění V – VII

Orel mořský

(*Haliaeetus albicilla*)

Náš největší dravec a jeden z největších orlů vůbec. Jak jméno napovídá, je to opět druh mořských pobřeží, avšak v posledních letech se mírně zvyšují početní stavy populace hnízdících v okolí rybníků, jezer a větších řek, a to i u nás. Charakteristický je čistě bílý ocas dospělých jedinců, široká prknovitá křídla a výrazný zobák. Na

Lednických rybnících lze tento druh zastihnout po celý rok. Hnízdí nepočetně v okolních lužních lesích a na rybnících loví potravu. Na podzim využívá snadno dostupné potravu v podobě ryb uvízlých v bahně po výloveh. Ohrožen je zejména rušením při lesních pracích a nelegálním lovem včetně používání otrávených návnad.

50 cm

34

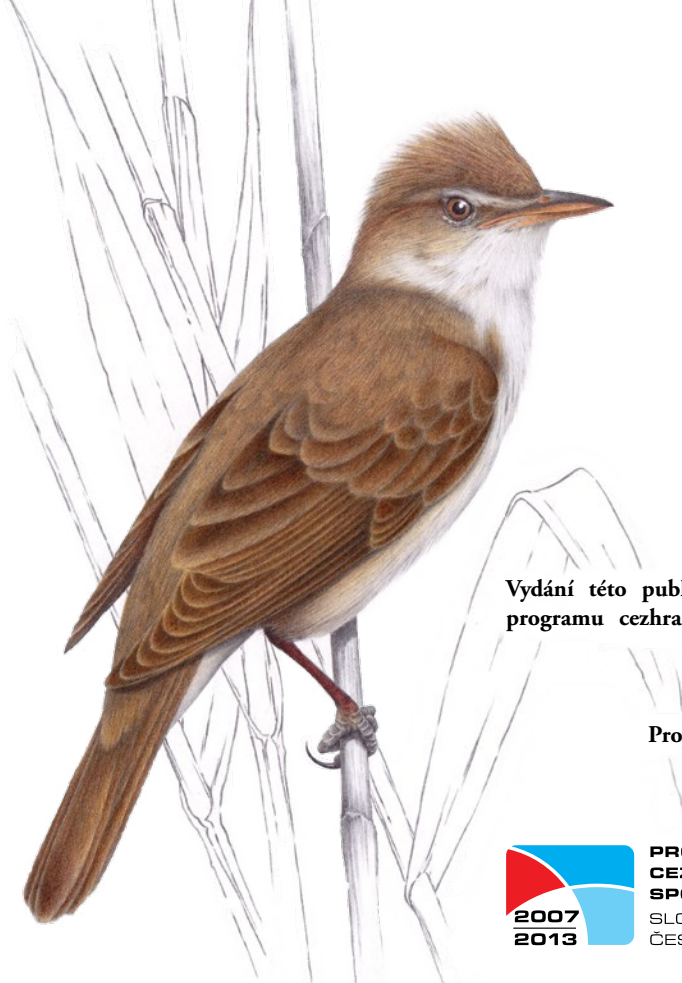
u nás zimující

hnízdění II – V

Letnění rybníků

V krátkých textech, které popisují jednotlivé druhy a velmi stručně shrnují také jejich ekologické nároky, se často objevuje termín letnění. Namísto je tedy vysvětlit princip tohoto dříve běžně využívaného způsobu hospodaření na rybnících.

Letnění spočívá v ponechání rybníka bez vody během vegetačního období. V minulosti představovalo jedno ze základních opatření pro zvýšení přirozené produkce rybníků. S nástupem intenzivních technologií v rybničním hospodářství v nedávné minulosti došlo v rybníkářství k ústupu ve využívání letnění jako hospodářského opatření. Důvod je pochopitelný; letněný rybník nedává v daném roce žádnou produkci ryb a o využití rybniční kotliny k pěstování zemědělských plodin není dnes zájem. Z pohledu ochrany přírody je však alespoň částečné letnění velmi žádoucí. Mnoho druhů rostlin a živočichů je existenčně vázáno na letněné rybníky. Z ptáků to jsou zejména bahňáci, některé druhy kachen a brodivých ptáků, z rostlin hlavně tzv. druhy obnažených den a slanomilné druhy. Tyto organismy byly postupně z naší krajiny vytlačeny spolu s likvidací přírodních mokřadů. Některé z nich vymizely úplně a počty ostatních se radikálně snížily, tím se tyto druhy staly velmi vzácnými. Právě letnění se stává často jedinou šancí k jejich přežití v naší přírodě. Na soustavě Lednických rybníků je realizováno pouze tzv. částečné letnění, kdy je bez vody ponechávána jen část rybníka.

Vydání této publikace bylo spolufinancováno z finančních prostředků Operačního programu cezhraničnej spolupráce SR-ČR 2007-2013 a ze státního rozpočtu ČR.

„Spoločne bez hraníc“

Projekt Neovision II – spoločná riešenia v ochrane biodiverzity

reg. č.: 22420220045

www.sk-cz.eu

**PROGRAM
CEZHRANIČNEJ
SPOLUPRÁCE**
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
ČESKÁ REPUBLIKA

**EURÓPSKA ÚNIA
EURÓPSKY FOND
REGIONÁLNEHO ROZVOJA**
SPOLOČNE BEZ HRANÍC